യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 188

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ആദിമത്ത്വമിദം പ്രോക്തമേതസ്യ കലനസ്യ യത് .
പരസ്മാദദ്വിതീയം തത്ത്വദ്ബോധായ ന വാസ്തവമ് .. 1
ഏവംവിധം തത്കലനമാത്മനോ ഽങ്ഗമകൃത്രിമമ് .
ചേത്യോന്മുഖചിദാഭാസം ജീവശബ്ദേന കഥ്യതേ .. 2
കലനസ്യാസ്യ നാമാനി ബഹൂനി രഘുനന്ദന .
ശ്രൃണു താനി വിചിത്രാണി ചേത്യോന്മുഖചിദാത്മനഃ .. 3
ജീവനാച്ചേതനാജ്ജീവോ ജീവ ഇത്യേവ കഥ്യതേ .
ചേത്യോന്മുഖതയാ ചിത്തം ചിദിത്യേവ നിഗദ്യതേ .. 4
ഇദമിത്ഥമിതി സ്പഷ്ടബോധാദ്ബുദ്ധിരിഹോച്യതേ .
കല്പനാന്മനനജ്ഞത്വാന്മന ഇത്യഭിധീയതേ .. 5
അസ്മീതി പ്രത്യയാദന്തരഹംകാരശ്ച കഥ്യതേ .
ചേതനാഢ്യമൃതം ചിത്തമിതി ശാസ്ത്രവിചാരിഭിഃ .. 6
പ്രൗഢസംകല്പജാലാത്സ പുര്യഷ്ടകമിതി സ്മൃതമ് .
സംസൃതേഃ പ്രകൃതത്വേന പ്രാഥമ്യാത്പ്രകൃതിഃ സ്മൃതാ .. 7
ബോധാദവിദ്യമാനത്വാദവിദ്യേത്യുച്യതേ ബുധൈഃ .
ഇത്യാദികലനസ്യാസ്യ നാമാനി കഥിതാനി തേ .. 8
ഏതത്കലനമാദ്യന്തമനാകാരമനാമയമ് .
ആതിവാഹികദേഹോക്ത്യാ സമുദാഹ്രിയതേ ബുധൈഃ .. 9
ഇത്യേവം സ്വപ്നസംകല്പപുരവത്ത്രിജഗദ്ഭ്രമഃ .
ഭാത്യർഥകാര്യപ്യവപുഃ ശൂന്യമപ്രതിഘാത്മകമ് .. 10
ഇത്യാതിവാഹികഃ പ്രോക്തോ ദേഹോ ദേഹഭൃതാം വര .
ചിന്നഭശ്ചിത്തദേഹോ ഽസൗ ശൂന്യ ആകാശതോപി ച .. 11
നാസ്തമേതി ന ചോദേതി ജഗത്യാമോക്ഷസംവിദഃ .
ചതുർദശവിധസ്യൈകാ ഭൂതസർഗസ്യ ചിത്തഭൂഃ .. 12
അത്ര സംസാരലക്ഷാണി ഭവിഷ്യന്തി ഭവന്തി ച .
ഭൂതാനി ച ഫലാനീവ യഥാ കാലവ്യവസ്ഥയാ .. 13
ഏഷ ചിത്തമയോ ദേഹോ ജഗ+(ന്തി-അ)+ന്തർ/ബഹിസ്/ത്വപി .
പ്രതിബിമ്ബ-മിവാദർശഃ ശൂന്യ ഏവ നഭോ യഥാ .. 14
മഹാകല്പസ്യ പര്യന്തേ സർവനാശേ സ്ഥിരേ സ്ഥിതേ .
മഹാശൂന്യ-പദേ പ്രൗഢേ ബ്രഹ്മാത്മനി നിരാമയേ .. 15
സ്വതശ്ചിതിഘനോ ഽചിത്ത്വാച്ചിദ്ഭാനമിദമാത്മനഃ .
ആതിവാഹികദേഹാഭം ക്രമേണാനേന ചേതതി .. 16
സ ആതിവാഹികോ ദേഹസ്തദാലോകപ്രവർതിതഃ .
കൈശ്ചിദ്ബ്രഹ്മേതി കഥിതഃ സ്മൃതഃ കൈശ്ചിദ്വിരാഡിതി .. 17
കശ്ചിത്സനാതനാഭിഖ്യഃ കശ്ചിന്നാരായണാഭിധഃ .

കശ്ചിദീശ ഇതി ഖ്യാതഃ കശ്ചിദുക്തഃ പ്രജാപതിഃ .. 18
കാകതാലീയവദ്ഭാതാഃ പഞ്ച സ്വേന്ദ്രിയസംവിദഃ .
യത്ര യത്ര യഥാ തേഷാം സ്ഥിതാസ്തത്ര തഥാ സ്ഥിതാഃ .. 19
ഏവമത്യന്തവിതതേ സംപന്നേ ദൃശ്യവിഭ്രമേ .
ന കിംചിദപി സംപന്നം സർവശൂന്യം തതം യതഃ .. 20
അനാദിമത്പരം ബ്രഹ്മ ന സദ്യന്നാസദുച്യതേ .
തദേവേദമനാദ്യന്തം തഥാസ്ഥിതമവേദനമ് .. 21
ആതിവാഹികദേഹസ്യ തസ്യാനുഭവതഃ സ്വയമ് .
യാതി വ്യസനിനഃ സ്വപ്നഃ കാന്തേവ പരിപുഷ്ടതാമ് .. 22
ശൂന്യോഽപ്യനാകൃതിരപി ഘടാകാരോഽനുഭൂയതേ .
സ്വപ്നസംകല്പയോഃ സ്വസ്യ ദേഹസ്യ ജഗതോ യഥാ .. 23
ഭവത്യർഥകരോഽത്യുച്ചൈസ്/തച്ചിത്/ഖ+സ്വപ്ന-വസ്തുവത് .
ആകാശാത്മക ഏവോഗ്രഃ പദാർഥ ഇവ ഭാസതേ .. 24
ആതിവാഹികദേഹോഽസൗ സ്വതോഽനുഭവതി ക്രമാത് .
അനാകാരോപി ശൂന്യോപി സ്വപ്നാഭോഽസന്നപി സ്ഥിതഃ .. 25
ചേത+ത്യസ്ഥി-ഗണഃ സ്ഥൂലം കരാദ്യ-വയവാ-വലിമ് .
ത്രികലോമ-ശിരാസ്നായു-സംനിവേശ-തയാ സ്ഥിതമ് .. 26
ജന്മകർമേഹിതസ്ഥാനം പരിണാമവയഃസ്ഥിതമ് .
ദേശകാലക്രമാഭോഗഭാവാർഥായോദ്/ഭവ+ഭ്രമമ് .. 27
ജരാമരണമാധാനദശദിങ്മണ്ഡലക്രമമ് .
ജ്ഞാനജ്ഞേയജ്ഞാതൃഭാവമാദിമധ്യാന്തവേദനമ് .. 28
ക്ഷിതിജലഗഗനദിവാകര-
ജനതാവ്യവഹാരനഗരശിഖരാത്മാ .
സ്വാധാരാധേയമയം
പശ്യതി വപുഷഃ പുരാതനഃ പുരുഷഃ .. 29

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ജീവ-രൂപ-വർണനം നാമാഷ്ടാശീ+ത്യധിക-ശതതമഃ സർഗഃ .. 188 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
9.1.2024